

*І.В. Котьякалова, А.О. Скалецька, здобувачі
Європейського університету, м. Київ*

ІНСТРУМЕНТИ СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ КРЕДИТНИХ ВІДНОСИН МІЖ БАНКАМИ ТА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМИ ТОВАРОВИРОБНИКАМИ

Розвиток ринкових відносин, посилення конкуренції формують жорсткі вимоги до темпів та обсягів виробництва продукції, її якості, цінової політики тощо. Фундаментальною умовою дотримання ринкової економіки є принцип самофінансування економічних суб'єктів за рахунок власних та залучених коштів. Власними джерелами фінансування є статутний капітал, прибуток, амортизація, оборотні засоби, резервні фонди. В умовах слабкого розвитку українського фінансового ринку практично єдиним джерелом залучення коштів є банківські кредити.

Питання банківського кредитування підприємств – виробників сільськогосподарської продукції – розглядалися в працях В.М. Алексійчука, В.В. Гончаренка, П.Т. Саблука, М.Я. Дем'яненка, М.Й. Маліка та інших. Однак банківське кредитування ще не відіграє значної ролі в забезпеченні сільськогосподарських товаровиробників грошовими ресурсами, тому актуальними залишаються проблеми його розвитку.

Для вирішення проблеми необхідно виявити причини, які стримують розвиток кредитних відносин між банками та сільськогосподарськими товаровиробниками, та встановити обумовлені ними ризики. Для позичальника та кредитора ці фактори суттєво відрізняються.

Позичальник, в силу низки незалежних від нього причин, не має можливості отримати кредит у будь-якому банку. Особливо це актуально для середніх та малих фермерських господарств, які здійснюють свою діяльність у селі, що досить віддалене від великого міста. У таких умовах спостерігається відсутність рівного та повного доступу до банківських кредитних ресурсів.

Крім цього, на позичальника негативно впливають фактори ризику неотримання кредиту. По-перше, в аграрній сфері присутня велика кількість збиткових підприємств, що суттєво обмежує використання банківських кредитів. По-друге, високий рівень зносу (70-80 %) та моральна застарілість основних засобів свідчать про неможливість їх бути високоліквідними об'єктами застави. Крім того, в Україні землі сільськогосподарського призначення не є об'єктами заставних операцій через нерозвиненість земельного ринку та законодавче обмеження щодо його розвитку до 2009 р. За розрахунками спеціалістів, половина (тобто 13 млн. га) орендованих земельних часток (паїв) дасть змогу залучити в аграрний сектор понад 14 млрд. грн. довгострокових кредитів.

Для кредитора суттєвими є фактори, що обумовлюють ризики трансакційних витрат. Вони впливають на прибутковість кредитної політики та діяльності банків у цілому. Мережі філій та представництв банків у селах

недостатньо розвинені. Тому віддаленість кредитора від безпосереднього моніторингу позичальника, відсутність доступу до інформації про нього значно звужують сферу реалізації кредитної політики банків.

У цьому контексті необхідне втручання третьої сторони, яка б сприяла покращенню умов фінансування аграрної сфери економіки. Оскільки сільське господарство має загальнонаціональну значущість, ця багатофункціональна галузь потребує державної підтримки та регулювання.

На нашу думку, доцільним було б створення Асоціації підтримки та розвитку агропромислових підприємств, до якої б входили представники як центральних органів виконавчої влади, так і представники банків та сільськогосподарських підприємств. Тільки за умови системного планомірного і гнучкого співробітництва всіх трьох сторін – держави, банків і аграрних підприємств – можлива розробка ефективного механізму кредитування сільськогосподарських підприємств із урахуванням вищевикладених факторів і достатньої прибутковості всіх суб'єктів ринкових відносин.